

Demidowicz, Tomasz

Proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim w XVI w.

Szkice Podlaskie 7, 17-29

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomasz Demidowicz (Biała Podlaska)

Proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim w XVI w.

Dzieje staropolskiego miasta Łosice, jednego z dwu centrów dóbr królewskich w starostwie mielnickim, a następnie siedziby starostwa niegrodowego na Podlasiu nie posiadają dotąd całościowego opracowania nie licząc zarysu pióra S. Aleksandrowicza.¹ Zmienne losy tego ośrodka osadniczego w czasach dawnych, podobnie jak całego Podlasia, na które składały się ziemie „z dawna sporne” między Wielkim Księstwem Litewskim a Koroną Polską, nie mniej ciekawe w czasach nowożytnych i współczesnych przemawiają za potrzebą opracowania pełnego ujęcia monograficznego. Takie ujęcie pozwoliliby nie tylko poznać ciekawe i długie dzieje jednego z mniej znanych królewskich ośrodków miejskich na Podlasiu, ale dostarczyłyby interesujących informacji o stanie dóbr królewskich w Rzeczypospolitej szlacheckiej.

Niniejsze studium stanowi próbę przedstawienia procesu lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim jako jednego z miast królewskich na Podlasiu w XVI w. Poprzez prezentację treści przywilejów królewskich, jakie to miasto otrzymało oraz analizę informacji zawartych w zespolach archiwalnych zachowanych w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie (AGAD), autor starał się dostarczyć jak najpełniejszego obrazu miasta w omawianym okresie i roli tego miasta jako ośrodka handlu i centrum zarządu dóbr królewskich.

Łosice – najdawniejsze dzieje XIII-XV w.

Najwcześniejsze dzieje Łosic jako ośrodka osadniczego nie były dotąd do końca wyjaśnione. Za słuszną należy przyjąć hipotezę znawcy przedmiotu S. Aleksandrowicza, że początki powstania tego ośrodka osadniczego należy odnieść do grodu i istniejącego przy nim podgródzia Dziecioty oddalonego około 5 km na południe od dzisiejszego miasta.²

Gród ten, podobnie jak szereg innych na tym obszarze wzniesiony został najprawdopodobniej na przełomie XI/XII w. na obszarze styku oddziaływań Mazowska, Jaćwieży, Rusi i Państwa Piastów, co potwierdzają bada-

---

¹ S. Aleksandrowicz, *Zarys historii miasta Łosice (XIII-XVIII)* [w:] *Łosice 1264 – 1966*, praca zbiorowa pod red. J. Kazimierskiego, Warszawa 1969, passim. Patrz też. M. Baliński, T. Lipiński, *Starożytna Polska pod względem historycznym, geograficznym i statystycznym*, t. II, Warszawa 1844, s. 1294-1295; *Miasta polskie w Tysiącleciu*, t. II, Wrocław-Warszawa 1967, s. 48.

² S. Aleksandrowicz, op. cit., s. 12-13, Patrz też. J. Mikulski, *Grodzisko pod Dzieciotami, Gdzie należy szukać początków. Łosic* [w:] *Łosice 1264-1966...*, s. 81-82.

nia archeologiczne.³ Przez okres XII-XIII w. obszar Podlasia, będąc we władaniu książąt włodzimiersko-halickich, był miejscem szeregu wypraw i bitew między tymi władcami a książętami mazowieckimi, polskimi, Litwą, Jaćwieżą, oraz obiektem najazdów tatarskich. Z tego okresu, z 1264 r. posiadamy pierwszą wzmiankę o istnieniu pierwszej cerkwi prawosławnej, a więc o istnieniu już określonego ośrodka osadniczego. Nasuwa się jednak pytanie czy pierwotna nazwa tego ośrodka brzmiała Łoszyce vel Łosicze. Językoznawcy, poddając analizie językowej nazwę miasta dziś obowiązującą, wskazują na jej dwuznaczność.

Dwaj najwybitniejsi z nich, S. Rospond i K. Rymut, stojąc na stanowisku, że może to być nazwa patroniczna bądź topograficzna, wskazują na przydomkowie „Łoś” i skłaniają się do stwierdzenia, że to nazwa imienna.⁴ Historyk z XIX w. F. M. Sobieszczański precyzuje pochodzenie nazwy Łosice, stwierdzając, że pochodzi ono od „łosi” tj. samicy łosia, tak określanej w ówczesnym języku łowieckim.⁵

Odrzuca te hipotezy wspomniany już S. Aleksandrowicz, stwierdzając, że nazwa Łosice wiąże się z wyrazem „łoszę”, co oznacza w języku ukraińskim żrebię.⁶ Na podobnym stanowisku stoi regionalista J. Rumik, odrzucając hipotezy o herbie z łasicą, a opowiadając się za herbem przedstawiającym konia biegnącego z jedną podniesioną przednią prawą nogą.⁷ Inną okolicznością, która utrudnia jednoznaczne stwierdzenie, że pierwotna nazwa brzmiała Łosice, był fakt wstępowania w zachowanych rejestrach mieszczan łosickich częstego nazwiska Łosowicze.

Istnienie ośrodka osadniczego Łosowo potwierdza zachowany Inwentarz dworu mielnickiego z II poł. XV w., który informuje, że Łosowo obok Nosowa i Mielnika stanowiło majątność gospodarską, gdzie we wspomnianym Łosowie było 20 stogów żyta i trzymany były 17 sztuk bydła.⁸ z drugiej strony fakt istnienia ośrodka Łosice w I poł. XV w. potwierdza

³ S. Nosek, *Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną międzyrzecza Wisły i Bugu*, „Annales UMCS” vol VI, sectio F, 1951 s. 3-502; K. Musianowicz, *Granica mazowiecko-drehowicka*, t. V, 1960, s. 187-229; J. Tyszkiewicz, *Podlasie. Kształtowanie się nazwy i terytorium do końca XIX w.*, „Prace Archiwalno-Konserwatorskie na terenie woj. Siedleckiego”, 1982 r., nr 3, s. 3-7; S. Zólkiewski, *Materiały do badań nad osadnictwem na obszarze dzisiejszego Woj. Białkopodlaskiego*, Biała Podlaska 1988, s. 41.

⁴ S. Rospond, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław 1984, s. 206-207; K. Rymut, *Nazwy miast Polski*, Wrocław 1987, s. 141; Patrz też A. Plewko, J. Wanag, *Herbarz miast polskich A-Z*, Warszawa 1994, s. 118.

⁵ F. M. Sobieszczański, *Łosice [w:] Encyklopedia Powszechna Orgelbranda*, t. XVI, Warszawa 1864, s. 630-631.

⁶ S. Aleksandrowicz, op. cit., s. 12-13.

⁷ J. Rumik, w *obronie herbu miasta Łosice [w:] Łosice 1264-1966...*, s. 83-84.

⁸ Archiwum Główne Akt Dawnych (AGAD), Metryka Litewska (dalej ML), sygn. 191 B, s. 410. Inwentarz dworu mielnickiego z II poł. XV w.

zapiska informująca o występowaniu w latach 1436-1444 sędziego drohickiego Skerdo z Łosic.⁹

Przyjąć należy więc, że powstanie Łosic jako ośrodka nastąpiło w początkach XV w. Nowy ośrodek powstał przy dworze królewskim w dużej części z przesiedlonych mieszkańców wspomnianego Łosowa (Łysowa) nieopodal przeprawy przez rz. Bug na trakcie handlowym z Wielkiego Księstwa Litewskiego do Korony Polskiej przebiegającego przez Mielnik – Międzyrzec - Łuków. Za funkcjonowaniem ośrodka miejskiego Łosice przemawia informacja z lat 1500-1501, mówiąca, że myto łosickie w tym czasie wraz z mytem drohickim i brzeskim dzierżawił Żyd z Brześcia Giersza Lern, płacąc z tego tytułu do kasy gospodarskiej 400 kóp groszy litewskich.¹⁰

Natomiast za istnieniem stacji królewskiej przemawia list W. Ks. Litewskiego Aleksandra Jagiellończyka z 7 listopada 1501 r., datowany Łosycz, w którym władca ten powiadał kardynała Fryderyka Jagiellończyka o terminie swojej koronacji.¹¹ U podstaw więc powstania ośrodka osadniczego Łosice z początkiem XV w. była intensyfikacja stosunków polsko-litewskich, która zrodziła najpierw powstanie stacji królewskiej, a następnie osady targowej. Konieczność wytworzenia centrum gospodarczego dla tej części starostwa mielnickiego, rozwijającego się szybko na wskutek pogranicznego położenia, wreszcie wykształcenie się i okrzepnięcie krzyżujących się dróg dały kolejny impuls dla powstania, a następnie rozwoju ośrodka miejskiego Łosice. Czynniki te, jak też zapobiegliwość mieszczan łosickich, zadecydowały w dalszej kolejności o przeniesieniu miasta Łosice z prawa litewskiego i ruskiego na prawo magdeburskie.

Proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim w XVI w.

Proces lokacji królewskiego miasta Łosice na prawie magdeburskim z punktu formalno - prawnego otwierał przywilej króla Aleksandra Jagiellończyka z 10 maja 1505 r. Wystawiony w Radomiu. Władca ten, któremu wcześniej znane były problemy miasta przy okazji wcześniejszych pobytów „*po wsłuchaniu zażaleń*” mieszczan łosickich „*iż są przeciążeni samowolnymi postępkami starosty mielnickiego*” oraz „*pragnąc los ich polepszyć*”, przeniósł miasto Łosice i jego mieszkańców z prawa litewskiego i ruskiego, jakim do tego czasu miasto się rządziło, na prawo magdeburskie. Miasto Łosice jako jedno z dwu miast leżących w ówczesnym starostwie mielnickim W. Ks. Litewskiego „*wyjmował*” spod dotychczasowej władzy wojewodów, kasztelanów, starostów, sędziów i ich pośtańców, czyli „*dziec-*

⁹ *Najdawniejsze Księgi mazowieckie*, t. III, wyd. K. Tymieniecki, Warszawa 1920, Nr 2191; *Jura Masoviae terrestria*, oprac. J. Sawicki, t. I, Warszawa 1972, Nr 91.

¹⁰ T. Zabięła, *Miasta Beraseiskae u XVI st. Zapiski Add. Gum. Nawuk*, kn. 8. *Pracy klasy historii*, t. III, Mieńsk 1929, s. 84.

¹¹ *Akty Aleksandra króla polskiego, W. Ks. Litewskiego 1501 1506*, oprac. F. Papee, Kraków 1927, s. 32.

kich". Władzę sądowniczą nad mieszczanami łosickimi tak w sprawach drobnych, jak i cięższych powierzał nowo ustanowionemu wójtowi „z prawem sądzenia, wyrokowania i karania”. Odnosiło się to do kompetencji i wyrokowania w sprawach cywilnych i karnych. Zarząd miasta oddawał burmistrzowi i rajcom wybieranym corocznie przez pospólstwo mieszczan łosickich wspólnie z wójtem.¹² W dalszej części tego przywileju król zezwalał mieszczanom na wzniesienie ratusza z jatkami, wagą i postrzygalnią sukna. Udzielał miastu Łosice prawa do odbywania targu cotygodniowego oraz czterech jarmarków rocznie: pierwszego w dniu Jana Chrzciciela, drugiego na św. Małgorzatę, trzeciego na Wniebowzięcie NMP i czwartego na św. Michała. W końcowej części przywileju król gwarantował mieszczanom łosickim zachowanie wcześniejszych wolności i zwyczajów. Ten ostatni o charakterze ogólnym zapis będzie miał duże konsekwencje dla późniejszego statusu miasta i jego funkcjonowania.

Przywilej z 1505 r. sankcjonował w praktyce wcześniejszą translukację miasta, informując, że związane to było z koniecznością lepszej, bardziej odpowiedniej lokalizacji rynku „*in loco digniori*”. Po drugie, przywilej ten zmieniał dotychczasowy status prawny tego miasta, funkcjonującego do tego czasu na prawie zwyczajowym litewskim i ruskim poprzez nadanie mu porządku miasta na prawie magdeburskim. Przywilej z 1505 r. był efektem zabiegów mieszczan łosickich dążących poprzez jasno określony status miasta na prawie magdeburskim do zwolnienia się od wszechwładnej władzy ówczesnego starosty mielnickiego Niemiry Grzymalicza (Grzymałowicza) zwanego też Hrymaliczem (1499-1529).

Zgodnie z nadanym prawem magdeburskim miasto Łosice otrzymało sankcję królewską na przeprowadzoną wcześniej translukację miasta, zgodnie z rozplanowaniem przestrzennym charakterystycznym dla miast na tym prawie. Otrzymało też zadanie zorganizowania samorządu w postaci trzech porządków (ordynków): wójta z ławą, burmistrza z rajcami i pospólstwa. Wreszcie uzyskało prawo do wzniesienia niezbędnych instytucji wynikających z nowego prawa, tj. wzniesienia ratusza z jatkami, wagi miejskiej i postrzygalni sukna oraz odbywania cotygodniowych targów i czterech jarmarków rocznie w określonych terminach.

Następny etap formowania miasta Łosice na prawie magdeburskim od strony formalno-prawnej i ustroju stanowił przywilej króla Zygmunta I Starego z 31 maja 1510 r. wystawiony w Krakowie.¹³ Właściciel miasta, na-

¹² AGAD, Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych (dalej cyt. KRSW), sygn. 3195b, k. 303-306, Kopie przywilejów miast guberni lubelskiej; *Akty Litovsko-russkago gosudarstwa 1390-1529* wydał M. Downar-Zapolski (dalej cyt. ALRG), Moskwa 1899, Nr 88, s. 112-115; *Akty Litovskoj Metriki*, t. I, wypusk pierwszy; 1499-1507, sobrannyje F. I. Leontowicz, Warszawa 1877, Nr 699, s. 153-154; Patrz też N. J. Fiedorowicz, *Siedleckaja uczebnaja direkcja. Opisanie uczebnych zawidienij i gławniejszych mestnosti siedleckoj guberni. Ujezd konstantynowskij*, t. I, Warszawa 1902, s. 181-182; S. Aleksandrowicz, op. cit., s. 27-29.

¹³ AGAD, Dokumenty Pergaminowe sygn. 2309, brak paginacji (dalej cyt. bp), Przywilej królewski z 31. V. 1510 r.; AGAD KRSW sygn. 3195b, k. 243-244, Kopie przy-

stepca na tronie polskim i litewskim nie tylko potwierdził dotychczasowe prawa miasta, ale ściśle precyzował świadczenia i powinności mieszczan łosickich. W myśl zawartych w tym przywileju postanowień, król zobowiązywał mieszczan łosickich, którzy posiadali grunty do wnoszenia opłaty w wysokości 20 groszy litewskich od każdej posiadanej włóki, oraz dostarczania po jednym korcu owsa w naturze. Mieszczan - posiadaczy szynków, karczm piwa, miodu i gorzałki obligował do wnoszenia opłaty rocznie po jednej kopie groszy litewskich tzw. kapnego. Rzeźnicy natomiast mieli obowiązek dostarczania z każdej prowadzonej przez siebie jatki po jednym kamieniu łoju (tj. 14,8 kg) rocznie, z czego $\frac{1}{3}$ część otrzymywać miał wójt łosicki. Zygmunt I zwalniał natomiast od wszystkich innych świadczeń dotychczas czynionych na rzecz dworu królewskiego, tak w naturze jak i w robociznie.

Dokument z 1510 r. uzupełniał przywilej nadany pięć lat wcześniej w kwestii uregulowania obowiązków mieszczan łosickich z tytułu posiadanych gruntów i uprawnionych zajęć. Zmierzał w kierunku dalszego umocnienia odrębnego statusu miasta i jego mieszkańców w stosunku do pozostałych mieszkańców włości łosickiej i urzędników królewskich. Pośrednio informował o trwającym procesie rozwoju miasta, charakterze miasta, zajęciach mieszkańców, oraz funkcjonującym wójtostwie łosickim. Mieszczanie łosiccy natomiast wspólnie z mieszczanami mielnickimi na podstawie „dawnego zwyczaju” byli zobowiązani naprawiać zabudowania zamku górnego w Mielniku, po drugie - remontować „most wielki na rzece Bugu w Mielniku”, po trzecie - swoim kosztem mieli wybudować stajnię dla koni królewskich w Łosicach. Ponadto w razie przyjazdu króla do Łosic do ich obowiązków należało „dawać straż”, dostarczać drzewa i słomy, naprawiać groble, drogi wokół miasta i na „polach miejskich” oraz groble „na górnym stawie łosickim”.¹⁴

Pomyślny proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim w oparciu o przywileje królewskie z 1505 i 1510 r. potwierdza fundacja króla Zygmunta I Starego dwu świątyń rzymskokatolickich w Łosicach w 1511 r. pod wezwaniem św. Zygmunta, i pw. św. Ducha. Następnie zaś fakt, że w grupie miast zwolnionych od posługi wojennej miasto Łosice dostarczać miało 15 koni, tytułem zaś podatku w 1529 r. płaciło 15 kóp groszy litewskich, podczas gdy takie miasta, jak miasto Narew - 5 kóp, Brańsk i Kleszczele po 10 kóp groszy litewskich. W roku 1534 podatek miasta Łosice wynosił od 15 do 20 kóp groszy Litewskich.¹⁵ Za dużym znaczeniem tego miasta w I poł. XVI w. przemawiał też inny fakt; że miasto Łosice zostało umieszczone na mapie Polski Bernarda Wapowskiego wydanej

---

wilejów miast guberni lubelskiej; ALRG, Nr 88, s. 114-115; M. Baliński, T. Lipiński, op. cit., s. 1294.

¹⁴ AGAD, Archiwum Skarbu Koronnego (dalej cyt. ASK) dział LVI, sygn. M-2, I, k. 330-337. Inwentarz starostwa mielnickiego i łosickiego z 1551 r.

¹⁵ ALRG, Nr 118, s. 152-153; L. Kolankowski, *Zygmunt August W. K. Litewski do 1548 r.*, Lwów 1913, s. 231.

w Krakowie w 1526 r. obok takich miast podlaskich, jak: Mielnik, Drohiczyn, Bielsk, Węgrów, Knyszyn i Narew.¹⁶

Krzepnięciu miasta na prawie magdeburskim sprzyjał list królewski wydany w Grodnie, datowany na 14 marca 1537 r. Król Zygmunt I Stary na prośbę mieszczan łosickich w liście tym zakazywał swoim urzędnikom pobierania od mieszczan myt z uwagi „ *iż z dawna myt nie dawali*”.¹⁷

W połowie XVI w. królewskie miasto Łosice leżące w grodowym starostwie mielnickim było ruchliwym i dość dużym ośrodkiem handlu i wymiany skórami, futrami, trunkami i solą. Na przełomie 1549/1550 roku na komorze drohobyckiej rejestrowane było jako miasto z 2014 minami soli, podczas gdy Międzyrzec (Podlaski) jedynie z 440 minami soli.¹⁸

W omawianym okresie Łosice miały 240 domów, podczas gdy jedynie 73 mieszczan było rolnikami, a 130 osobowa grupa „*nie posiadała roli*”. W tej ostatniej dużą społeczność stanowili rzemieślnicy, w tym sześciu szewców, pięciu krawców, po dwóch zdunów, ślusarzy i kuśnierzy. Znaczna była też grupa mieszczan łosickich zajmujących się handlem. Sprzyjał temu fakt, że miasto Łosice korzystało z prawa do odbywania targu cotygodniowego oraz czterech jarmarków rocznie: pierwszego w dniu Jana Chrzciciela (24 VI), drugiego na św. Małgorzatę (15 VII), trzeciego na Wniebowzięcie NMP (15 VIII) i czwartego na św. Michała (29 IX). W okresie targu miasto pobierało od każdego wozu chleba, wozu statków naczyń po jednym groszu litewskim. Podobną opłatę ściągano też od każdej żywej sztuki bydła wprowadzonej na targowisko oraz każdej łopatki wołowiny i baraniny pochodzącej z uboju. Stosownie mniej, bo po pół grosza, odbierano opłatę od każdego handlującego miodem i piwem czy rybami. W czasie każdego z czterech jarmarków, obok dochodu z dwu jatek na rzecz starosty i dwu jatek na rzecz wójta łosickiego, każdy handlujący zobowiązany był do opłaty w wysokości dwu groszy litewskich. Niezależnie od tego z każdego z dwudziestu sześciu szynków piwnych i miodowych tytułem kapszczyzny płacono na rzecz dworu łosickiego po jednej kopie groszy litewskich, a z każdego z dziesięciu szynków „*palących i szynkujących gorzałką*” po trzydzieści groszy litewskich. Mieszczanie „*nie szynkujący*” i „*nie uprawiający roli*” według dawnego zwyczaju płacili serebszczyzną. Natomiast mieszczanie - rolnicy, tytułem posiadanych 82 włók płatnych uiszczali od każdej rocznie po trzydzieści groszy litewskich. Ogółem miasto z tytułu wszystkich opłat odprowadzało rocznie do skarbu 70 kop i 10 groszy litewskich.¹⁹

¹⁶ K. Buczek, *Dzieje kartografii polskiej od XV do XVIII w. Zarys analityczno-syntetyczny*, Wrocław-Kraków-Warszawa 1963, s. 28 - 33.

¹⁷ AGAD, Dokumenty Pergaminowe sygn. 2325 bp. List królewski z 14. III. 1537 r.; S. Aleksandrowicz, op. cit., s. 16.

¹⁸ R. Rybarski, *Handel i polityka handlowa Polski w XVI stuleciu*, Warszawa 1958, s. 250, tablica nr 52.

¹⁹ AGAD, ASK dział LVI sygn. M-2, I, k. 57-66, Inwentarz starostwa mielnickiego i łosickiego z 1551 r.

Centrum Łosic stanowił rynek z układem ośmiu ulic z ratuszem, jatkami, wagą miejską, postrzygalnią sukna i rozpoczętą budowa zabudowań wójtowskich. Na obszarze miasta znajdowały się dwie drewniane cerkwie „greckiego zakonu”, pierwsza pw. Matki Boskiej Przczystej, druga pw. św. Michała Archanioła z budynkami popowskimi i gruntami. Były też wspomniane już, kościoły rzymsko katolickie: farny pw. św. Zygmunta utrzymywany przez starostwo przez „łożenie” rocznej opłaty w wysokości sześciu kóp groszy litewskich i parafialny pw. św. Ducha utrzymywany wspólnie przez starostwo poprzez wnoszenie corocznej opłaty na jego rzecz w wysokości dwu kóp groszy i wójtostwo łosickie w wysokości półtora kóp groszy litewskich.²⁰

Miasto, korzystając z prawa magdeburskiego, posiadało wójta w osobie starosty mielnickiego, którego zastępował landwójt w osobie Jakóba Łoboyko – mieszczanina, rolnika łosickiego, z ławą, burmistrzem z rajcami i zgromadzenie pospólstwa. Nadmienić należy, że wójtostwo łosickie było uposażone w dwie włóki, plac w rynku, karczmę, cztery kotły do warzenia piwa i gorzałki, z których mogli korzystać mieszczanie za opłatą po jednym groszu od każdego waru (tj. jednorazowej porcji otrzymanej w wyniku warzenia piwa lub palenia gorzałki).

Obok miasta istniał stary dwór królewski z folwarkiem i ogrodami, złożony z budynku głównego mieszkalno-administracyjnego, dwu spichlerzy, trzech budynków kuchennych, dwu stajni, jednego browaru, dwu łaźni, jednej piekarni, dwu obór, jednej stodoły, dwu studni i trzech młynów każdy o jednym kole.²¹

Miasto Łosice z dworem królewskim stanowiło centrum jednej z dwu włości królewskich (obok mielnickiej) w starostwie mielnickim W. Ks. Litewskiego. Do włości łosickiej obok miasta i dworu z folwarkiem i ogrodami należała wieś Szyłówka (Szydłówka) o 17 włókach i 46 dymach (domach) wraz z bartnikami, wieś Porochonky (Próchenki) o 23 włókach i 46 dymach, wieś Karczówka (Korczówka) o 12 włókach osiadłych (zagospodarowanych) i 22 dymach z bartnikami, wieś Olszanka o 14 włókach osiadłych (zamieszkałych) i dwu włókach pustych (nie zamieszkałych) i 23 dymach, wieś Ciepłoy (Cieple) o 16 włókach osiadłych i 19 dymach. Do dworu łosickiego należała też osada dwudziestu dwóch sług putnych zwanych Łobczanami. Ogółem roczny dochód z całej włości łosickiej wynosił 146 kóp i 55 groszy litewskich i pięć pieniędzy (denarów).²²

O pomyślnym procesie lokacji miasta Łosice, o jego wielkości i układzie przestrzennym dowiadujemy w dokładniejszym stopniu z zachowanego z końca lat pięćdziesiątych XVI w. Regestru (rejestr) postanowień płatów i wszystkich pożytków czynszowych dworu króla Jego Mości Łosickiego [...]. Według tego Regestru postanowień płatów [...] centrum miasta stanowił rynek, przy którym znajdowały się zabudowania wójtostwa łosickiego oraz domy trzydziestu jeden mieszczan zajmujących

²⁰ Tamże, k. 79.

²¹ Tamże, k. 56-57.

²² Tamże, k. 66-79.

ogółem powierzchnię 52 1/2 prętów siedzibnych (siedliskowych) oraz 20 prętów ogrodowych. Od rynku, w kształcie prostokąta, wychodziło z naroży po dwie ulice, tworząc układ ośmiu ulic o nazwach: ul. Kubraska, Kowalska, Łukowska, św. Michała, Woleńska, Podgajna, Brzeska i Kozirynek. Przy pierwszej z wymienionych ulic - ul. Kubraskiej mieszkało sześćdziesięciu mieszczan, mając „*pod sobą*” obszar o powierzchni 194 prętów siedzibnych (siedliskowych) i 287 prętów ogrodowych. Przy drugiej z ulic - ul. Kowalskiej mieszkało trzydziestu czterech mieszczan, zajmując odpowiednio 55 i 1/2 prętów siedzibnych i 25 prętów ogrodowych. Przy kolejnej trzeciej ulicy - ul. Łukowskiej, której przebieg pokrywał się z przebiegającym przez miasto „*gościńcem łukowskim*”, mieszkało trzydziestu dwóch mieszczan, posiadając obszar powierzchni o 49 prętach siedzibnych i 154 prętach ogrodowych. Przy czwartej z ulic - ul. Św. Michała domy posiadało trzydziestu sześciu mieszczan z 94 prętami siedzibnymi i 62 i 1/2 prętami ogrodowymi. Przy wspomnianych następnych czterech ulicach miasta; kolejno ul. Woleńskiej siedliska swoje miało czterdziestu siedmiu mieszczan o powierzchni 95 prętów siedzibnych i 89 prętach ogrodowych, ul. Podgajnej o czterdziestu sześciu domach i o powierzchni 199 i 1/2 prętów siedzibnych i 121 prętów ogrodowych, ul. Brzeskiej o trzydziestu ośmiu domach, powierzchni 74 i 1/2 prętów siedzibnych i 84 i 1/2 prętów ogrodowych, ul. Kozirynek o sześćdziesięciu dwóch domach 94 i 1/2 prętów siedzibnych, 143 prętów ogrodowych oraz 44 i 1/3 prętów sianożętnych (łąkowych). Układ ośmiu ulic staropolskich Łosic uzupełniała nie zabudowana ul. Gumienna, przy której mieszczanie łosiccy posiadali 199 i 1/2 prętów gruntów i 121 prętów powierzchni łąk. Ogółem miasto Łosice zajmowało 3051 i 1/2 prętów powierzchni, w tym 85 prętów powierzchni zajętych na siedliska przy rynku i 627 i 1/2 prętów powierzchni przy ośmiu ulicach, 787 prętów powierzchni, które zajmowały ogrody oraz 165 i 1/2 prętów łąk.²³ Obok 84 włók „*pod sobą*”, działek siedliskowych, ogrodów i łąk będących w posiadaniu mieszczan, a znajdujących się nieopodal zabudowań mieszkalnych, do dyspozycji miasta i jego mieszkańców była wyznaczona dodatkowa ilość gruntów przeznaczonych pod uprawę i ogrody. Wszystkie te nadziały znajdowały się na przedmieściu i dwu małych zaściankach zajmujących ogółem powierzchnię 1244 i 1/2 prętów gumiennych (gospodarczych) i ogrodowych. Ponadto było 1104 i 1/2 prętów przejrzystych (określonych obszarowo) i 110 prętów nie przejrzystych, tj. nie określonych obszarowo, bagiennych.²⁴ Wśród mieszczan rolników, będących w mniejszości do ogółu mieszkańców miasta, spotykamy się z Jakubem Nowosielskim, Borysem Sawczycem, Oleszkiem Kucznikiem, Ignatem, Stećko i Iwanem Łosowiczami, Jakubem Kałużnym, Klimem Lipieńskim, Janem Bagienko, Iwanem Bobrykiem, Trochimem Szymkowiczem, Sidorem Ignatowiczem, Lechem Sebastyanowiczem, Lenartem Żukiem, Hryciem Dace-

²³ AGAD, ASK dział LVI sygn. M-2, I. k. 190-197. Regestr postanowień płatów i wszystkich pożytków czynszowych dworu króla Jego Mości Łosickiego do skarbu JKM, sporządzony przez rewizora dóbr podlaskich Iwana F. Sapiechę z 1560 r.

²⁴ Tamże, k. 200-200.

wiczem. Wspomniany Regestr postanowień płatów potwierdzał, że miasto Łosice miało w tym okresie przede wszystkim charakter handlowo-rzemieślniczy. Posiadało 37 karczm piwnych, w których piwo „szynkowali” m.in. Jan Łysy, Marcin Ślepko, Mikołaj Hołowienka, Mielezsko Wańkowicz. Miało też 11 karczm gorzałczanych, gdzie „gorzałkę palili” m.in. Iwan Bobryk, Mielezsko Wańkowicz, Kuźma i Iwan Łosowicze oraz 3 karczmy miodowe, „które w rękę trzymali” Marcin Ślepko, Konach Maślany i Stanisław Postrzygacz. W rynku i przy ośmiu ulicach znajdowało się ponadto 12 jatek rzeźniczych (w tym jedna wójtowska), które prowadzili m.in. Błazsko Nowosielski, Oteszko Kuczeń, Mikołaj Łopuski.

Każdy z mieszczan prowadzący szynki lub karczmy piwne, czy miodowe zobowiązany był do wnoszenia rocznie na rzecz starosty po 60 groszy litewskich, każdy „palący gorzałkę” odpowiednio po 30 groszy, a każdy rzeźnik po 15 groszy litewskich. Ci ostatni w dni targowe dodatkowo od każdej łopatki wołowiny zobowiązani byli płacić po jednym groszu, od łopatki wieprzowej po pięć pieniędzy, od baraniny i cielęciny po trzy pieniądze, a od każdego kamienia łou po dwa pieniądze. W mieście funkcjonowała duża, bo ponad czterdziestoosobowa grupa rzemieślników, w tym duża grupa szewców, kowali, kuśnierzy, piekarzy, częściowo pracujących na rzecz dworu królewskiego. Cechą charakterystyczną miasta był fakt, że dość dużą grupę, bo aż sześćdziesięcio trzy osobową wśród mieszczan łosickich stanowili komornicy, nie posiadający własnych domów, a najmujący mieszkanie i zajmujący się pracą o charakterze niestałym. Jako miasto królewskie o charakterze handlowo-rzemieślniczym, posiadające 84 włóki „pod sobą” przedmieście i dwa zaścianki, wyłączając z tego włóki wójtowskie, jurydykę poświęcińską i jedną libertację wolne od opłaty tytułem posiadanych gruntów, ogrodów, łąk oraz wnoszonych opłat przez mieszczan trudniących się prowadzeniem handlu bądź uprawiających rzemiosło płaciło ogółem w końcu lat pięćdziesiątych XVI wieku na rzecz skarbu 133 kóp i 49 groszy litewskich i 4 i 3/4 pieniędzy.²⁵

Stanowiło wspólnie z dworem królewskim nadal centrum włości łosickiej, do której obok miasta i wójtostwa łosickiego należały trzy inne z dziesięciu ówczesnych wójtostw w starostwie mielnickim W. Ks. Litewskiego. Pierwszym wójtostwem należącym „do dworu łosickiego” było wójtostwo kornieckie, najpierw z wójtem Pawłem Krywcwiczem, a następnie Oliszko Siemiatyczem obejmującym wieś Kornicę o 94 włókach osiadłych i jednej pustej z zaściankiem o 140 morgach, wieś Rudka o 31 włókach i 48 dymach. Drugim z wójtostw było wójtostwo szpakowskie z wójtem Andrzejem Kierutą, a następnie Jaroszem Cziżewiczem, ze wsią Szpaki o 72 włókach i 77 dymach. Trzecim wójtostwem włości łosickiej było wójtostwo Szyłowskie (Szydłowskie) z wójtem Ignatem Wawryszewiczem, w skład którego wchodziła wieś Szydłówki (Szydłówka) o 31 włókach i 31 dymach, wieś Olszanka o 31 włókach i 19 dymach, wieś Karczówka (Korcówka) o 22 włókach i 22 dymach, wieś Parochonky (Próchenki) o 48

²⁵ Tamże, k. 201-206. Patrz też, J. M. Szczerba, *Jurydyki i libertacje królewskich miast podlaskich do połowy XVII w.* „Studia Podlaskie” t. I, Białystok 1990, s. 33-34, 37.

włókach i 46 dymach, wieś Leputki (Łepki) Bojarskie o 27 włókach, w tym 14 bojarskich. Ogółem na rzecz skarbu miasto wraz z przynależną włością płaciło 559 kóp i 30 groszy litewskich i 4 i 3/4 pieniędzy, wobec 892 kóp i 20 groszy litewskich i 5 i 1/2 pieniędzy wnoszonych w tym czasie z drugiej - mielnickiej włości przynależnej do grodowego starostwa mielnickiego.²⁶

Jako centrum królewskiej włości, siedziba jednej ze stacji królewskich na Podlasiu - miasto Łosice zachowywało ważną pozycję wśród miast na Podlasiu przez całe lata sześćdziesiąte XVI w. W 1561 r obok takich miast, jak Węgrów i Brześć Łosice były miejscem popisu roty zaciężnej ówczesnego referendarza podlaskiego Floriana Zebrzydowskiego. Spełniało ważną rolę nie tylko jako ośrodek usługową w stosunku do dworu królewskiego, ale także szerszego rynku. Pozycję miasta sankcjonował przywilej kolejnego króla Zygmunta Augusta z 24 marca 1569 r. Potwierdzał on tym dokumentem dotychczasowe prawa i wolności, jakie miasto otrzymało od jego poprzedników. Utrzymywał tym samym status Łosic jako miasta funkcjonującego na prawie magdeburskim z samorządem, w tym odrębnym wójtostwem łosickim, z cotygodniowym targiem i prawem do odbywania czterech jarmarków. Faktyczna jednak pozycja miasta uległa znacznemu osłabieniu z początkiem lat siedemdziesiątych XVI w. Mimo, że nadal zachowywały Łosice pozycję dość prężnego ośrodka rzemieślniczo-handlowego, gdyż posiadało grupę aż sześćdziesięciu pięciu szewców, trzydziestu pięciu stolarzy i około 30 szynków i karczm piwnych, miodowych i gorzałczanych.²⁷ Liczba domów mieszkalnych spadła do 194, tym samym redukując Łosice do roli miasteczka. Znamienny jest fakt, że formalnie Łosice nie tylko były centrum oddzielnej dzierżawy królewskiej, ale stały się także siedzibą starostwa niegrodowego obejmującego, jak poprzednio, obok wójtostwa łosickiego, jeszcze trzy: kornickie, szpukowskie, szydłowskie i przyniosło dzierżawcy przychód w wysokości 582 kóp i 34 i 1/2 groszy litewskich, co równało się 1456 złotym polskim (złp/ i 14 groszom).²⁸

Powodem pogorszenia sytuacji ekonomicznej miasta był najprawdopodobniej pożar. Przyjąć należy też drugą okoliczność, którą był fakt objęcia dzierżawy włości łosickiej w latach 1567-1576 przez ówczesnego wojskiego mielnickiego Aleksandra Hińczę. Dzierżawca ten, pierwszy niegrodowy starosta łosicki, nie zważając na przywileje królewskie i status miasta Łosice rządzącego się porządkiem magdeburskim, narzucił zwiększone opłaty i z całą surowością zaczął egzekwować wypełniane przez mieszczan łosickich powinności oparte na „dawnym zwyczaju”. Konflikt uległ zaognieniu z chwilą, gdy miasteczko Łosice wraz z miastem Mielnikiem od 1569 r. znalazły się w nowoutworzonym koronnym woj. podlaskim. Mieszczanie łosiccy, wykorzystując przynależności do Korony Polskiej, zarzucili

²⁶ AGAD, ASK dział LVI, sygn. M-2, k. 121-183, 207-223. Regestr postanowień pła-tów.

²⁷ *Miasta Polskie w Tysiącleciu*, t. II, Wrocław-Warszawa 1967, s. 480.

²⁸ *Lustracje dóbr królewskich woj. podlaskiego 1570 i 1576 r.* Wydali J. Topolski i J. Wiśniewski, Wrocław 1959, s. 80-82.

A. Hińczy narzucanie podatków na miasto jakby było ono dalej litewskie. Zmusiło to króla Zygmunta Augusta w 1570 r. do dwukrotnej, choć nie stanowczej interwencji. Nie chciał on bowiem zrazić starosty łosickiego, który „*przysłużył mu się*” w bardzo krytycznym momencie unii lubelskiej w 1567 r. W liście z 15 sierpnia 1570 r. król upomniał swojego starostę, zabraniając mu „*prętowego z domów nie wybierał, także czynszu nie więcej jeno z włóki po litewskich groszy 36 na nich brał, z domu ratuszowego płata od szynku nie wyciągał, ku robotom gaci nie przymuszał, słodowe, młynowe, szynkowe, pożarne i wszystek pożytek poboru małego, któryś od tego czasu w poruczeniu swoim miał do rąk ich puścić*”.²⁹ Podobne w wymowie było także oświadczenie Sejmu wydane trzy lata później. Otóż Sejm w odezwie z 2 kwietnia 1573 r. wezwał starostę, „*aby się W. Mość według praw koronnych we wszystkich zachowywał, poborów litewskich nie wyciągał, tudzież z praw wolności, swobód ich nie przestępował*”.³⁰

Ostatecznie proces lokacji królewskiego miasta Łosice na prawie magdeburskim jako jednego z miast koronnych w woj. podlaskim z punktu formalno-prawnego zamknął przywilej króla Stefana Batorego wystawiony 10 lipca 1576 r. Król jako właściciel miasta potwierdzał w nim wszystkie dotychczasowe przywileje miasta; znosił wszelkie ciężary wynikłe z niesłusznie stosowanego prawa litewskiego, w tym tzw. kapne. Miasteczko Łosice otrzymywało „*wolności, jakimi cieszyły się sąsiednie miasta polskie*”.³¹ Zrównanie statusu Łosic z innymi koronnymi ośrodkami miejskimi na Podlasiu kładło kres dotychczasowym praktykom starosty. Mimo to poprawa sytuacji prawnej miasteczka nie wpływała automatycznie dodatnio na jego pozycję gospodarczo-społeczną.

Według danych z 1576 r. Łosice jako królewskie miasteczko posiadało nadal 194 domy mieszkalne, co przy przyjęciu wskaźnika 6 osób na jeden dym dawało ok. 1.200 osób. Zachowując rolę niewielkiego ośrodka handlu i rzemiosła, ale o coraz to bardziej lokalnym znaczeniu trwał w stagnacji. W miasteczku bowiem egzystowało jedynie trzydziestu czterech rzemieślników, funkcjonowało dwadzieścia pięć karczm piwnych, dziewięć gorzałczanych i trzy karczmy miodowe. Charakteryzowane było wówczas jako miasteczko posiadające 84 włók „*pod sobą*”, jedną sadzawkę „*dla zachowania ryb*” i „*staw wielki*”.³²

Charakterystyczne położenie staropolskich Łosic potwierdzał też dziejopis Aleksander Gwagin z Werony, którym, wymieniając Łosice jako ośrodek miejski obok Drohiczyzna, Mielnika i Mórd na Podlasiu, pisał o nim

²⁹ Za: M. Balińskim, T. Lipińskim, op. cit., s. 1294-1295.

³⁰ AGAD, KRSW, sygn. 3195 b, k. 301-301. Kopie przywilejów miast...; M. Baliński, T. Lipiński, op. cit., sw. 1295.

³¹ AGAD, KRSW sygn. 3195 b, k. 253-254. Kopie przywilejów miast...

³² *Lustracje dóbr królewskich woj. podlaskiego...*, s. 81; M. Baliński, T. Lipiński, op. cit., s. 1295-1296.

następująco: „miasto drzewiane nad jeziorem szerokim od Drohiczyzna 3 mile leży”.³³

Dalszą stagnację miasteczka Łosice w porównaniu ze stanem gospodarczo-społecznym z I poł. XVI w. potwierdzał rejestr podatku z 1580 r. W ww. rejestrze czytamy, że w miasteczku były jedynie 189 domy mieszkalne, z czego: 24 domy „przy rynku”, 115 domów przy ulicach i 50 „nędznych chałup”. Mimo to Łosice w końcu XVI w. były niewielkim, ale prężnym ośrodkiem usługowo-handlowym, w którym było 32 szewców zorganizowanych we własny cech, dwudziestu piekarzy, dziesięciu rzeźników, ośmiu krawców, siedmiu zduńów, czterech kowali, po dwóch cieśli, kuśnierzy, krobików, młynarzy i grajków, a po jednym ślusarzu, tokarzu, stolarzu, bednarzu, złotniku i postrzygaczu. Znajdowało się w miasteczku do dziesięciu jatek, ponad trzydzieści szynków i karczm piwnych, miodowych i gorzałczanych, czterdziestu siedmiu stolarzy i dziesięciu przekupniów. Jako koronne miasteczko na prawie magdeburskim w ziemi mielnickiej w woj. podlaskim korzystało z samorządu, gdzie landwójtem był Stanisław Smaniewski, a burmistrzem Trebieński. Ogółem na rzecz skarbu płacono 245 złp i 37 groszy.³⁴ W miasteczku znajdowały się dwie cerkwie grekokatolickie, dwa kościoły rzymskokatolickie, jeden z nich pełnił rolę Kościoła Szpitalnego. Łosice były siedzibą parafii i dekanatu rzymskokatolickiego, jednego z siedmiu na Podlasiu w diecezji Łuckiej.³⁵ Miasto sąsiadowało gruntami z zabudowaniami królewskiego dworu łosickiego złożonego z budynku głównego mieszkalno - administracyjnego, kilku zabudowań gospodarczych z folwarkiem, dwoma młynami i stawem. Od II poł. XVI w. miasteczko - Łosice stanowiło centrum niegrodowego starostwa łosickiego, na które składało się wójtostwo łosickie z miastem, wójtostwo kornickie ze stawami, wsiami Kornica i Rudka, wójtostwo szpakowskie ze wsią Szpaki, folwarkiem i stajnią na 30 koni oraz wójtostwo szydlowskie obejmujące wsie Szydłówka, Korczówka, Próchenki i Łepki Bojarskie. Starostwo to dzierżawił wspomniany już wcześniej A. Hińcza herbu Działosza, wojski mielnicki i łozniczy królewski 1554-1576, a następnie Marcin Leśniakowski, h. Kolumna, kasztelan podlaski i starosta Zatorski 1581-1593, który wykupił starostwo z rąk Zofii żony A. Hińczy, otrzymując w dożywotnie posiadanie, jedynie z obowiązkiem oddawania kwarty.³⁶ Nadmienić należy,

³³ A. Gwagin, z *kroniki Sarmacji europejskiej Aleksandra Gwagina z Werony. Opisanie Polski ...* Wyd. przez K. J. Turowskiego, Kraków 1860, s. 27.

³⁴ *Źródła dziejowe*, t. XVII, cz. I. *Polska XVI w. pod względem geograficznym i statystycznych. Podlasie (województwo)* Opisanie przez A. Jabłonowskiego, Warszawa 1908, s. 58 - 60.

³⁵ L. Królik, *Organizacja dekanalna diecezji łuckiej i brzeskiej XVII-XVIII w.* Prace Instytutu Historii Kościoła t. I, cz. 3, Lublin 1981, s. 11-12.

³⁶ *Urzędnicy Podlascy XIV-XVIII w. Spisy.* Oprac. E. Dubas-Urwanowicz, [w:] Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz [w:] *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII - XVIII w. Spisy*, pod red. A. Gasiorowskiego t. VIII, *Podlasie*, Kórnik 1994, s. 128, 167, 176; H. Kowalska, *Leśniowski Marcin h. Kolumna vel Roch (zm. 1593)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XVII, Wrocław - Warszawa - Kraków 1972, s. 181-184.

ze starostwo łosickie było jednym z ośmiu starostw grodowych i nie-grodowych na Podlasiu w II połowie XVI w. obok starostw: augustowskiego, bielskiego, drohickiego, goniądzkiego, knyszyńskiego, mielnickiego i rajgrodzkiego. Według taksy z 1588 roku starostwo łosickie płaciło tytułem kwarty na rzecz skarbu 225 florenów i 19 groszy.³⁷

Proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim jakkolwiek przypadł na I poł. XVI w., to w związku ze zmianą przynależności państwowej tego ośrodka w wyniku inkorporowania Podlasia w 1569 r. do Korony Polskiej uległ przedłużeniu do lat siedemdziesiątych tego stulecia. U źródeł lokacji tego miasta na nowym prawie tkwiła troska królów o wytworzenie centrum administracyjnego i handlowo-rzemieślniczego przy dworze królewskim dla części swych dóbr w starostwie mielnickim, jak też podniesienie rentowności tychże dóbr. Proces lokacji miasta Łosice na prawie magdeburskim zapoczątkował z punktu formalno-prawnego przywilej z 1505 r. króla Aleksandra Jagiellończyka. Sankcjonował on nie tylko wcześniejszą translokację miasta, zapewniając odrębną status tego ośrodka od pozostałych punktów osadniczych we włości łosickiej, ale stwarzał podstawy prawno-instytucjonalne do zorganizowania się tegoż na nowym prawie. Kolejny przywilej z 1510 r. uzupełniał z jednej strony przywilej wydany pięć lat wcześniej, jeśli chodzi o świadczenia i powinności mieszczan łosickich, z drugiej strony informował o trwającym procesie lokacji, charakterze miasta i zajęciach mieszkańców. Podobny charakter miał list królewski z 1537 r. gwarantujący prawa handlowe miasta, który sprzyjał dalszemu rozwojowi miasta Łosice.

W wyniku procesu lokacji trwającego bez mała czterdzieści lat w poł. XVI w. powstało niewielkie miasto królewskie w starostwie mielnickim W. Ks. Litewskiego o 240 domach mieszkalnych z 84 włókami „*pod sobą*”, z charakterystycznym dla miasta na prawie magdeburskim rozplanowaniem przestrzennym.

Inkorporowanie Podlasia, w tym ziemi mielnickiej do Korony Polskiej w 1569 r. z jednej strony, a z drugiej zaistnienia sporu miasta z pierwszym dzierżawcą i starostą niegrodomym zakwestionowało dotychczasowy status miasta. Dwie te okoliczności z punktu formalno-prawnego wpłynęły na przedłużenie procesu lokacji tego miasta na prawie magdeburskim do końca lat siedemdziesiątych XVI w. Ostatecznie przywilej z 1576 r. Wydany miastu, kładł kres kwestionowaniu istnienia tego miasta na prawie magdeburskim poprzez zrównanie go w prawach i wolnościach z innymi miastami polskimi. Nie zapobiegły te fakty trwaniu miasta w stagnacji i jego spadnięciu do roli miasteczka w końcu XVI w., a następnie egzystencji bez większych zmian do końca okresu staropolskiego.

³⁷ *Podlasie* [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* pod red. B. Chlebowskiego, W. Walewskiego, F. Sulimierskiego, Warszawa 1887, s. 411.